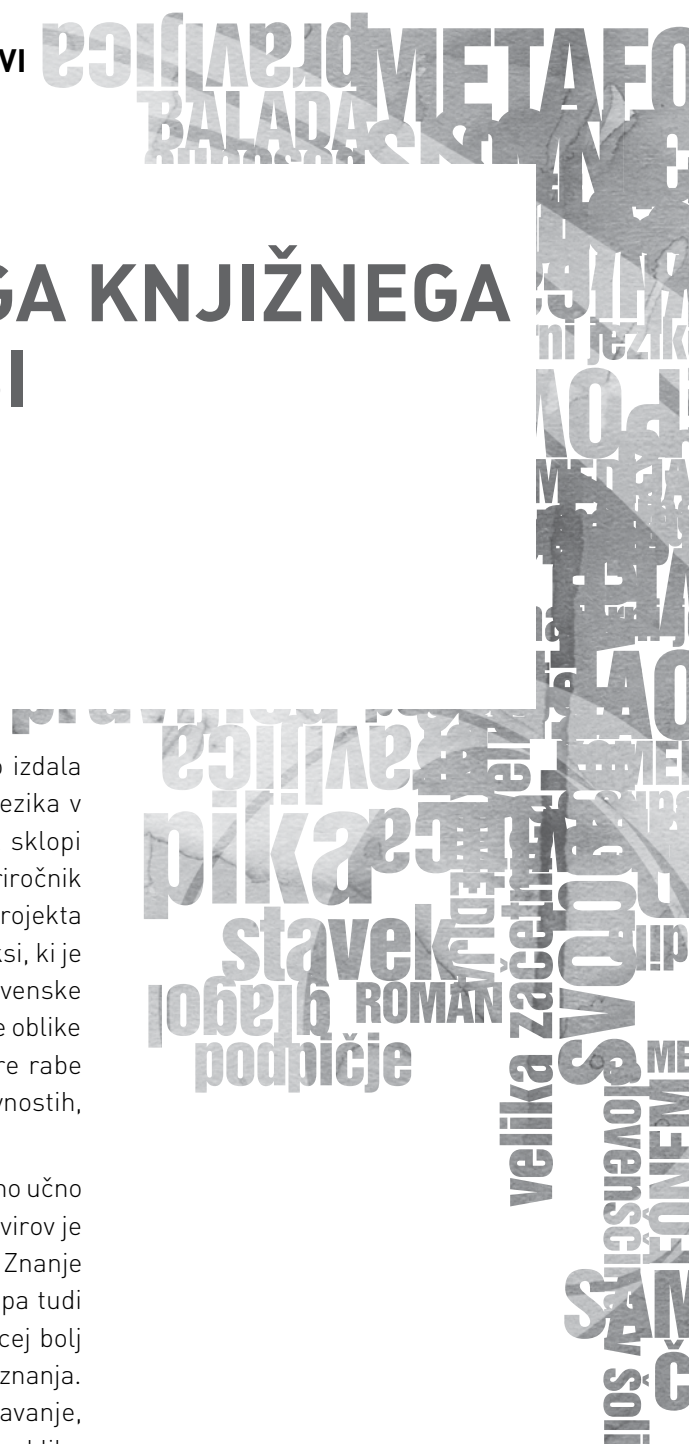

Andreja Čuk, Zavod RS za šolstvo

SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA V ŠOLSKI RABI

V preteklem letu je založba Zavoda Republike Slovenije za šolstvo izdala vodnik za uporabo enojezičnega Slovarja slovenskega knjižnega jezika v osnovnošolski praksi. Pisnemu gradivu je dodana zgoščenska z 32 sklopi delovnih listov. Naloge so podane z natančnimi navodili za učence. Priročnik zajema izkušnje in spoznanja triletnega razvojno-raziskovalnega projekta Slovar slovenskega knjižnega jezika v elektronski obliki v šolski praksi, ki je potekal na Zavodu RS za šolstvo pred desetimi leti. Takrat so vse slovenske šole prejele SSKJ na zgoščenci. V okviru projekta so potekale različne oblike izobraževanj, na katerih so učiteljice predstavljale različne primere rabe SSKJ pri pouku slovenščine in ostalih predmetov, interesnih dejavnostih, v knjižnici ...

Slovar slovenskega knjižnega jezika v knjižni obliki je vsekakor potrebno učno sredstvo, s katerim učenci morajo biti seznanjeni. Poleg besedilnih virov je delo s slovarjem eno pomembnejših strategij za učenje novih besed. Znanje o uporabi raznovrstnih slovarjev ni potrebno le v času šolanja, pač pa tudi za poznejšo samostojno uporabo. Slovar v elektronski obliki je precej bolj dinamičen od klasičnega in ob ustrezni uporabi pogloblja predmetna znanja. Dopušča doseganje vseh taksonomskih stopenj (po Bloomu poznavanje, uporabo, analizo, sintezo, vrednotenje). Delo s sodobnejšo elektronsko obliko poteka bistveno hitreje kot s knjižno, uporabnikom je pri vseh oblikah sprejemanja in tvorjenja besedil vedno pri roki, omogoča pa tudi zbiranje, obdelavo in učinkovito predstavitev podatkov. Vodnik Slovar slovenskega knjižnega jezika v šolski praksi sistematično predstavlja SSKJ v elektronski obliki kot učno in komunikacijsko sredstvo. Znanje pojmuje kot razumevanje, uporabo in povezovanje vsebin, kot zmožnost njihovega kritičnega nadgrajevanja in kot nabor spretnosti in veščin, ki jih pri tem uporabljamo. Avtorici natančno predstavljata način dela z elektronsko obliko slovarja, predstavljata možnosti uporabe pri obravnavi besedoslovja, frazeologije, pravopisa, vključujeta ga v obravnavo umetnostnih in neumetnostnih besedil. Priloženi CD vsebuje nazorno predstavitev slovarskega okna, pojasnjuje zgradbo slovarskega sestavka. V priročniku so predstavljena natančna navodila za uporabo SSKJ v elektronski obliki in predlagane različne možnosti poteka pedagoške komunikacije v razredu. Navodila so napisana razumljivo tudi

za manj večče uporabnike tehnologije. Avtorici predstavljata pot, ki učence pripelje do samostojne uporabe različnih vrst slovarjev. Osnovne značilnosti in funkcije SSKJ v elektronski in knjižni obliki so sistematično predstavljene. Učitelj slovenščine se mora v celotnem procesu od načrtovanja in izvajanja pouka do preverjanja in ocenjevanja znanja osredinjati na celoten razred in na posameznega učenca. Delovni listi na zgoščenki omogočajo tako izvajanje učne diferenciacije kot tudi individualizacije, saj ponujajo naloge različnih težavnostnih stopenj. Učencem omogočajo precej samostojnega dela, s tem pa tudi priložnost dejavnega izgrajevanja in povezovanja znanja.

Skozi poglavja Besedoslovje in frazeologija s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika, Pridobivanje besedišča za tvorbo neumetnostnih besedil s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika, Pridobivanje besedišča za obravnavo umetnostnih in tvorbo poustvarjalnih besedil s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika, Pravopis in pravorečje s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika avtorici predlagata različne učne strategije ob uporabi SSKJ za doseganje ciljev posodobljenega Učnega načrta za slovenščino 2011.

Pri obravnavi besedoslovja in frazeologije je SSKJ izjemno uporaben jezikovni vir, saj je edini splošni enojezični slovar slovenščine. Ponuja vrsto možnosti za delo z besediščem pri obravnavi neumetnostnega ali umetnostnega besedila. S tem učenci razvijajo različne zmožnosti: poimenovalno, slogovno, metajezikovno. Avtorici prikažeta rabo SSKJ ob primeru obravnave umetnostnega in neumetnostnega besedila. Poseben prostor namenjata pomenskim razmerjem med besedami ter slogovno zaznamovanim besedam. Priročnik poudarja tudi povezovanje slovenščine z drugimi predmeti.

Tako različne oblike zunanjega preverjanja znanja kot tudi poročila učiteljev nakazujejo, da imajo učenci pogosto težave pri tvorjenju besedil, saj se soočajo s (pre)skromnim besednim zakladom. Mnogo učencev ima visoko razvite spretnosti pri uporabi novih tehnologij. Te spretnosti je treba izkoristiti, jih udejanjiti in, kjer je mogoče, še bolj razviti. SSKJ je učni pripomoček, s katerim postopno, metodično in didaktično podprto gradijo besedišče, ki ga smiselno uporabijo za tvorjenje raznovrstnih besedil. Hkrati udejanjajo in razvijajo tudi spretnosti pri uporabi tehnologije.

Raba informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) pri pouku je smiselna, kadar omogoča hitrejše in učinkovitejše usvajanje učnih ciljev. Uporaba IKT pri poučevanju in učenju pa seveda zahteva nekoliko drugačne pristope pri poučevanju. Ključni dejavnik je še vedno učitelj, le njegova vloga se nekoliko spremeni. Priročnik usmerja učitelje, da bodo orodje, ki jim je na voljo, izkoristili čim boljše, osmislili njegovo rabo in ga smiselno umestili v svoj pouk. Ena pomembnih, če ne celo ključnih funkcionalnih spretnosti, potrebnih v življenju, je tudi uporaba IKT. Učinkovita raba IKT omogoča razvoj kreativnega učenja in razvoj inovativnih metod poučevanja. Priročnik Slovar slovenskega knjižnega jezika v osnovnošolski praksi usmerja učitelje k poučevanju s sodobno tehnologijo, koordiniranju različnih učnih dejavnosti v razredu ob delu z IKT. Spodbuja jih, da iščejo in uporabljajo aktivne učne oblike in metode (samostojno delo učencev, delo v parih in skupinsko delo; problemski pouk, projektno učno delo, sodelovalno učenje).

Učenje s pomočjo računalniško podprte tehnologije je za učence privlačno, saj omogoča sodoben način poučevanja. Obvladovanje dela s temi orodji

Avtorici: Iva Potočnik, Mojca Cestnik
Zavod RS za šolstvo

sodi med pomembnejše kompetence v 21. stoletju. Ob tem je pomembno tudi to, da ga znamo ovrednotiti in smiselno uporabiti v učnem procesu in v vsakdanjem življenju. Pomembno je, da učno sredstvo dobro poznamo in ga kritično uporabljamo. Učiteljeva naloga je, da kritično presoja njegovo didaktično vrednost in jo smiselno vključuje v svoje delo in pouk ter tako zna nuditi učencem oz. dijakom ustrezno podporo pri usvajanju novih znanj in zmožnosti.

Priročnik Slovar slovenskega knjižnega jezika v šolski rabi je nastal kot sad bogatih pedagoških izkušenj avtoric. Učiteljem slovenščine (in ostalih predmetov) s svojimi dodatnimi gradivi na CD pa predstavlja različne možnosti uporabe SSKJ pri pouku in v vsakdanjem življenju.